

נווה צדק ונווה שלום

עונה מומלצת: כל השנה

התאמת המסלול: לכל המשפחה

קושי המסלול: קל

אורך המסלול: כשני קילומטרים

משך המסלול: כשעתיים

מפה: מפה עירונית של תל אביב

נקודת ההתחלה: מרכז סוזן דלל. כתובת: רח' יחיאלי 5, נווה צדק, תל אביב

• מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים.

נצא להכיר את השכונות היהודיות הראשונות שקמו מחוץ לחומות יפו, עוד לפני הקמת 'אחוות בית' - תל אביב. מובטחת לנו אווירה רוגעת, מראות ציוריים והתרפקות על כמה מענקי הדור, שחרף ניגוד דעות ביניהם חיו בצוותא ובהרמוניה. הטיול מתחיל במרכז סוזן דלל, המרכז לאמנויות הבמה. בקיר הצפוני בחצר המתחם משובצים לוחות חרסינה שבהם מצויר סיפורו של מקום. בפניה השמאלית התחתונה של הפאנל הימני מופיע אהרון שלוש, האדם שקנה את הקרקע. במרכז אותו לוח מופיע דיוקנו של שמעון רוקח, אשר הקים את חברת 'עזרת ישראל' שייסדה את השכונה בשנת 1887.

השכונה שהוקמה נבנתה באוריינטציה ליפו, שם היו רוב מקורות התעסוקה של התושבים, בנוסף לעבודת הפרדסנות (שתוצריה יוצאו דרך נמל יפו). תוך זמן קצר הפכה נווה צדק למרכז תרבותי - מקום מושבו של הרב קוק ושל הסופרים ברנר, בראון, עגנון ואחרים, שדיוקניהם מופיעים בפאנל הימני מבין השלושה. כאן גם התפתחה מלחמת השפות בין 'חובבי ציון' שוחרי העברית, לבין אנשי כ"ח שדגלו בצרפתית. שני בתי ספר הוקמו במתחם, שלימים היה מרכז סוזן דלל. האחד לבנים, בו למדו בצרפתית והשני לבנות, ובו למדו בעברית. החלטה זו נבעה מהמחשבה כי נשים ינחילו את שפתן לבניהן.

בפאנל האמצעי מופיע תצלומים של העבודות בחולות להקמת השכונה, הגימנסיה העברית, הקמת 'גשר שלוש' מעל מסילת הברזל (שנבנתה בין יפו לירושלים בשנת 1892) ואת הדיליז'אנס שבו נסע שלוש מדי יום בין יפו לנווה צדק.

יוצאים ממתחם סוזן דלל מהיציאה האחורית של המתחם, לעבר רחוב אמזלג. במבנה הקטן משמאל חי רופא הילדים של השכונה, שהיה לא אחר מאשר שאול טשרניחובסקי. ברחוב אמזלג פונים ימינה, ומגיעים אל רחוב שלוש. אם פונים ימינה, מגיעים מיד אל גשר שלוש שמתחתיו נראה המקום בו לפנינו עברה המסילה. מעל מתנשא המגדל החדש, השנוי במחלוקת שהוקם מעל השכונה. ממערב לגשר ניצב "הארמון", ביתו של שלוש. עגנון, המרבה לתאר את השכונה ואנשיה אינו מזכיר את שלוש ואת ביתו המפואר אף לא במלה. הוא לא יכול היה לשכוח את העלבון שחש עת שסולק על ידו מביתו לאחר שנתפס מתעסק עם ביתו של הגביר ומכיוון שלא יכול היה למחוק

אותו בחייו המציאותיים, טשטש את זכרו בכתביו. מהגשר חוזרים לרחוב שלוש וממשיכים במורדו. רוב הבתים בשכונה אינם עוד הבתים המקוריים, אך בכל זאת הם יוצרים אווירה כפרית נעימה, רוויה בשכיות חמדה ופינות קטנות הממתינות לגילוי.

בפינת הרחובות שלוש ורוקח אפשר להתרשם מהבית בו חי עגנון. מבט מקרוב אל מחזיקי התריסים הקרויים 'מנשלים', עשוי להעלות חיוך על פנינו. המנשלים עשויים יציקה דמוית גבר ואישה. כשהתריס פתוח, והוא מוחזק על ידי המנשל המופנה כלפי מעלה, נראה הגבר. כשהתריס סגור, המנשל משתלשל מטה, כך שאל הרחוב מופנה צדו הנשי, אז גם הכל יודעים שהגבר לא בבית ואסורים הביקורים...

מצומת הרחובות פונים ימינה ברחוב רוקח עצמו. בית מס' 32 היה ביתו המפואר של שמעון רוק"ח. נכדתו, הפסלת לאה מג'רו-מינץ, שיפצה את המקום ועיטרה אותו בפסליה. ניתן לבקר בבית (פתוח בימים א'-ה', בין השעות 10:00-16:00, ובימים שישי, שבת וחול המועד בין השעות 10:00-14:00, טלפון : 5168042 – 03) אך גם אם לא נכנסים מומלץ מאוד להתעכב כמה דקות ולהתבונן בו מבחוץ. נמשיך ברחוב רוקח עד סופו וברחוב פינס נפנה שמאלה. תוך מס' דקות הליכה נראה מעברו האחר של הכביש את בית קולנוע "עדן" הניצב בשיממונו. הקולנוע נפתח ב-1915 והיה אז נקודת מפגש שוקקת חיים. הסרט הראשון שהוקרן כאן היה "ימי פומפיי האחרונים" שהוקרן במשך ארבעה חודשים ברציפות. בסמוך, מעבר לכביש, נמצאים שני בתים תאומים. שלוש בנה אותם עבור בניו כדי שלא יריבו ביניהם. מול הבתים נמשך צפונה רחוב לילינבלום.

ניתן לעשות גיחה קצרה לעבר אחד ממבני הקיוסק הראשונים בתל אביב, שעדיין ניצב על תלו בחלקו המערבי של הרחוב. הקיוסק נקשר במשהו אל הצביון הבלייני של תל אביב כיום, אחיו המשופץ מהווה היום בית קפה נחמד בשדרות רוטשילד. הייתכן שכאן אמר ביאליק את משפטו המפורסם "גזזני ואגרשך, העדיפיני במיליך ואלך"?! - שפירושו: "תני לי גזוז ואתן לך בעבורו גרוש, אך את תתני לי עודף במיל ואמשיך". ממשיכים כברת דרך קצרה במורד רחוב פינס ופונים שמאלה ברחוב נווה צדק. ברחוב זה נמצא "בית הסופרים" שבו גרו ברנר, בראון ואחרים. בפינת הרחובות נווה שלום ונווה צדק ניצב ביתו של הרב קוק. ברחוב נווה צדק פונים שמאלה ואחר כך ימינה ברחוב אלרועי. הולכים בו עד קצהו, ברחוב אחווה פונים שמאלה ומיד ימינה אל רחוב כפר סבא, שמוביל בחזרה אל הפאנל המצויר במרכז סוזן דלל, שמולו התחלנו את המסע הקצר המקפל בתוכו את זרעיו הראשונים של הכרך הגדול.

עודכן בתאריך 30.5.2011

כל הזכויות שמורות © ליוֹתָם יַעֲקֹבֶסוֹן